

Històries del Jabal Qaun

Terra de vinyes, figueres i ametlers.

Als peus del *Jabal Qaun* s'estenien, quatre segles enrere, vastes valls conreades per les mans expertes dels pobladors musulmans de la comarca. El Montgó islàmic va ser el testimoni atent de la transformació progressiva de les faldes i de les contrades més agrestes de l'interior muntanyenc. Amb tècniques enginyoses i avançades – assuts, sistemes de reg i abancalaments– els avantpassats dels moriscs conformaren un paisatge de terres de vinyes, figueres i ametlers, arrancades de les mans, però mai del cor, dels expatriats el 1609.

Després de la conquesta i la fundació del Regne de València, al segle XIII, els mudèjars foren sotmesos a vassallatge pels cristians vells novinguts, procedents de Catalunya i Aragó. Conservaren la religió, els costums i la llengua (un dialecte de l'àrab anomenat algaravia), però treballaren per als conqueridors en explotacions agropecuàries grans, tot i que també els hi havia que

feien negoci a les ciutats, dedicant-se a activitats comercials, artesanals i financeres.

A una comarca com la nostra, dividida en la planura estreta litoral i el rerepaís muntanyenc, els musulmans poblaren amb profusió un interior que els ofería aigua a dojo i valls fèrtils, mentre a la costa hi nasqueren viles noves de cristians vells. L'únic nucli preexistent aprofitat pels repobladors fou *Medina Daniya* (Dénia), que esdevindria el feu més important de la Marina Alta, primerament com a comtat i posteriorment com a marquesat. L'hàbitat cristià, a poblacions com Pego, Xàbia, Calp o Teulada, va triar preferentment tossals que garantiren una bona visió del territori circumdant –poblat en un 60% per musulmans– i de la mar, sempre anunciadora de atacs potencials de la pirateria. També hi existiren poblacions mixtes, el cas d'Ondara, Murla i Benissa; viles de cristians vells amb ravals o moreries extramurs.

Les valls de la Rectoria, Gallinera, Alcalà, Ebo, Laguar i Pop eren morisques i hi perduraren els sistemes de subsistència i poblament tradicionals: petits llogarets de poques cases (alqueries) dispersos en el territori. L'agricultura era l'activitat econòmica principal,

Mas de Capaimona, d'origen morisc (la Vall d'Alcalà).

associada a la ramaderia. El sistema més emprat era l'intensiu, en una àrea relativament menuda de terreny, per mitjà del regadiu. Entre els cultius més estesos destaquen la vinya, destinada preferentment a la producció de la pansa; cereals com el sorgo, el blat i l'ordi; el garrofer, l'olivera i l'ametler, que hui identifiquem amb l'agricultura de secà; i la figuera, el fruit de la qual era molt apreciat pels musulmans que conrearen aquestes terres.

Durant el segle XVI, la producció agrària morisca va experimentar un creixement superior a la cristiana. Un increment que evidenciava l'eficiència del model intensiu musulmà, el mateix que va modelar les valls en què, encara ara, s'intueix fàcilment la presència morisca en les terrasses que escalonen els vessants de les muntanyes i en alguna figuera ensalvatgida que ha esdevingut el custodi del record d'un passat remot.

iecma@iecma.net